

### נדונים ובאורים

## ליקוטים ממורן החזו"א זללה"ה

מבעל החז"ב זללה"ה

ט"ו מרחשוון

בהלך ממקום שמתענין למקום שאין מתענין, ודכוותה ברישא, ועיי' או"ח סימן תקע"ד. **תענית י' א'.**

#### איסור הוצאה בכסוי נילון שעל כובע

ז. כיסוי של נילון שמלבישים על הכובע בשעת הגשמים, הי' מרן זללה"ה מורה שאסור לצאת בהן בשבת. **שבת ס"ד ב'.** ועיי'.

#### להפסיק לברכת אשר יצר לאחר המפיל

ח. ממשי"כ הכל בו [והועתק ברמ"א] שנהגו כל ישראל שאין אוכלין ושותין ואין מדברין אחר ק"ש שאומרים על מטתן כו', אע"ג דס"ל דהמפיל קודם ק"ש, נראה דס"ל דהמפיל היא ברכה על מנהגו של עולם ואינה ברכה על השינה כמברך על אוכלין או מצוה, דא"כ מה שייד מנהג הרי פשיטא דאסור להפסיק בין ברכה למעשה, וגם ראוי שהפסק יחייב לחזור ולברך, וכבר הזכיר כן הא"ר בטעם דלא חיישינן שמא לא ירדם, ואף שהברכה בלשון יחיד על עיני ועל עפעפי, מ"מ על מנהגו של עולם בכללותו היא, ואינה מתיחסת על שינה של לילה זו, ובבהגר"א בסי' תל"ב כתב דגם אם לא ישן אין ברכת המפיל לבטלה, ומיהו מהא דמדמה לה לברכת על ביעור חמץ משמע שזו ברכה על השינה, וצ"ע, וכן הרמ"א סמך השתיקה על קרא דודומו סלה כמ"ש הכ"ב, ומבואר דלאו מדין הפסק בין הברכה למעשה, דהא גם הרמ"א ס"ל דק"ש בתר המפיל, ובמ"ב שם סק"ד משמע דנקט דהמפיל כברכה על השינה, ובאמת דגם מעיקר הדבר דלכו"ע אומרים פסוקי דרחמי אחר המפיל נמי משמע שאין זו ברכה על השינה, דאם זו ברכה על השינה הי' ראוי להקדים פסוקי דשמירה קודם הברכה, דאף אם אינם הפסק מ"מ אין לקבוע כן לכתחלה, והדבר נוגע לפעמים למעשה בברכת אשר יצר אחר המפיל, ומסתברא לקולא, אבל בשם מרן זללה"ה שמענו שלא להפסיק, וצ"ע. **שם.**

#### להדק הקשר ראשון של ציצית לבגד שיהא נוטף על הקרן

ט. בשו"ע סי"א סט"ו י"א שצריך לדקדק שיתלה הציציות לאורך הטלית דבעינן שתהא נוטפת על הקרן כו', ולפי"ז יש להדק הציצית בקשר העליון סמוך לבגד שלא ישתמטו לרוחב הבגד, (דאף שהאלכסון מרובה מ"מ משתמטין), וכן היו הציצית של מרן זללה"ה, וכ"ה בלקט יושר לתלמיד התה"ד וז"ל וקשר העליון מן הציצית קושר בחוזק אל החור עד שיכפל רוחב הבגד לגמרי, ובמג"א ס"ק י"ד כתב שאם נתמעטו מקשר אגודל ע"י הקשירה שפיר דמי, ומשמע דאין תחלת עשייתו לכתחלה בכך, ודוחק לומר דהתה"ד ס"ל כהטור דברוחב הבגד אין לו שיעור ולכך קשרו בחוזק.

#### סדר קריאת שנים מקרא ואחד תרגום

י. סדר קריאת שנים מקרא ואחד תרגום, מרן זללה"ה הי' נוהג לומר תרגום באמצע, ואמר הטעם שטוב לומר מקרא פעם שני כשכבר הדברים מובנים מן התרגום שקדם, וכ"כ בספר מקור חיים לחוות יאיר סי' רפ"ה, וכן מובא בספר טוב טעם המיוחס להתו"ט, וכ"כ בספר המנהגים למהר"י טירנא שיקרא מקרא ותרגום ואח"כ מקרא עם החזן, ובאמת בסברא אם אומרים פירוש רש"י במקום תרגום לא מסתבר כ"כ לקרוא פירוש רש"י בסוף,

זמן הנץ החמה אין להתחשב בהרים המסתירים. א. כהיום שיש אפשרות לכוון את השעה של הנץ, שפיר נהוג עלמא להשתדל בזה, ויש לדעת שאין בהלכה אלא נץ החמה אחד, ולכו"ע שעות היום המחושבות מנץ החמה עד השקיעה, נחשבים מנץ החמה המחושב לפי שטח המישור, ואין להתחשב עם הרים שמסתירים את השמש, ואור היום וחשכת הלילה אינם מושפעים מההרים, ולכן גם לענין תפלה דיראוך עם שמש, נמי יש להתחשב עם זה הנץ. וכן נהגו להתפלל בבית מדרשו של מרן זללה"ה כפי הנץ החמה המחושב בשטח המישור. **ברכות סק"א ד"ה והנה.**

#### סדר הכריעה בשמונה עשרה

ב. סדר הכריעה כחז"רא, פירש רש"י שבט ביד אדם וחובטו כלפי מטה בבת אחת, משמע שכן יש לעשות בכל הכריעות, וכן נהג מרן זללה"ה, וזה כדרך שכתב במשנ"ב סי' קי"ג ס"ק י"ב לענין מודים, וכן הביאו בשם האר"י שיש לשחות גופו וראשו, רק שכתב להקדים כפיפת גוף בברוך וכפיפת ראש באתה, ומה שהביאו בשם השלי"ה להקדים כפיפת ברכים, הוא כפרט נוסף בכריעה שגם יכוף ברכיו מעט עם כריעתו, ועיי' באה"ט ובשע"ת בשם האר"י, ובתשובות בית יעקב ובמחזיק ברכה משמע קצת דלא קים להו בכוונת הזהר שיקדים ברכים. **שם י"ב ב'.**

#### עניית אמן באמצע שהכהנים מאריכין בניגון

ג. יש ללמוד מדברי התה"ד (עיי' במג"א סי' קכ"ח ס"ק ע"ג) דהמאריך בסוף התיבה עונין אמן אחר שגמר, ולא כשמאריך, אע"פ שכל התיבה כבר נגמרה, כגון וישמרך שמאריכין בכ"ף אין עונין אמן עד שגומרין מלהאריך, דהא אמרינן דליסיים בהדי כהני דעני צבורא אמן, וכיון שכל אמירתו להתה"ד היא כשהם מאריכין ע"כ דעונין אמן אח"כ, ושמעתי ממרן זללה"ה דאפשר לענות משנגמרה התיבה כולה אף שעדיין מאריכין בניגון, ועיי' מ"א סימן קכ"ד ס"ק י"ד ובפמ"ג שם. **ברכות נ"ה ב'.**

#### שלא להתחיל מנחה אם לא יסיים קודם שקיעה

ד. להתחיל להתפלל מנחה סמוך לשקיעה כשאינו יכול לסיים לפני השקיעה, כמדומה שאומרים בשם מרן זללה"ה שלא יתחיל אבל אם התחיל קרוב הדבר שלא יפסיק. **ע"פ מכתב.**

#### זמן צאת הכוכבים

ה. כפי שהננו רגילים ע"פ מרן זללה"ה בערך כארבעים - ארבעים וחמש דקות אחר השקיעה, חשיב ודאי צאה"כ. **שבת ז' ט"ז.**

#### שאלת הגשמים אם אזלינן בתר מקום שנמצא או בתר מקום שבא משם

ו. במ"ב סי' קי"ד סק"ה הביא לדון בדין בן אי"י שיצא לחו"ל או איפכא לענין שאלה, ובפשוטו נראין דברי הסוברים דהכל תלוי במקום שהוא נמצא, דעל פני האדמה שמתפלל עלי' מתפרש, וכמדומה שכן הורה מרן זללה"ה, וכש"כ אם חשיבות ארץ ישראל קגרמה, ובתענית י' ב' אמרינן דההולך ממקום שאין מתענין למקום שמתענין מתענה עמהן, והיינו אפי' דעתו לחזור, וכמ"ש תו' בסיפא

**דין טלית גדול וטלית קטן בחיובי קריעה**

טז. טלית גדול שמתעטפין בו ודאי פטור מקריעה שאינו מלבוש אלא שמתעטף בו לתפלה ועדיף מסרבל העליון שהזכיר הרמ"א, [ובאו"ז כתב דחלוק דנקטו בגמי לאו דוקא וה"ה שאר בגדים ולא בא אלא לאפוקי טליתו של אדם שפטור מקריעה, ואפשר דר"ל טלית שאין בו ציצית שמתעטפין בו דכל שאינו לובשו ממש אינו בגד, ואפשר נמי שאינו מתעטף בו אלא לפרקים, וכשי"כ טלית של ציצית שאינו לובשו אלא לתפלה], אבל טלית קטן שלובשו תמיד מסתברא דחייב דבגד הוא, ושמצתי בשם מרן זללה"ה שנסתפק בדבר וצ"ע. מו"ק הל' קריעה ס"ק כ"ב.

**שימוש בארון ספרים לדברי חול**

יז. ארונות הספרים שרגילין בהן כהיום, נראה דתחלת עשייתן הוא גם לשמושים אחרים, שאין אדם נמנע מליתן בהם דברים של חול, (וכמדומה ששמעתי כן בשם מרן זללה"ה), והלכך הוי כהתנו. הלכות ס"ת ס"ק ט"ז.

**כיצד משערין כזית מרור**

יח. כזית מרור מסתבר דמשערים כמות שהוא (מפורר), וכן אנו רגילין ע"פ מרן זללה"ה לשער הכזית תמכא לאחר ריסוקו כמות שהוא. עוקצין.

**שימוש בקמח שעבר עליו הפסח**

יט. בדבר קמח אחר פסח, מרן זללה"ה לא הי' חושב את הלתייתה כודאי חמץ. כך שלא הי' מקפיד מלקנות קמח לאחר פסח, וגם אנו לוקחים מן הישן שמוכרים חמצם אם לא מזדמן משל אחר הפסח. ע"פ מכתב.

**אם צריך שליח למשלוח מנות**

כ. במשנ"ב סי' תרצ"ה סק"י"ח הביא שבבנין ציון נסתפק שמא צריך משלוח מנות ע"י שליח, אבל בתשובה שם נראה דפשוט לי' דלדינא אי"צ שליח, אלא דסיים מ"מ אולי לכתחילה טוב יותר לשלוח המנות ע"י אחר, ובשם מרן זללה"ה אמרו דאין צריך שליח. שם.

**מקום הדלקת נר חנוכה בבנין פנמי' של ישיבה**

כא. בנין של ישיבה שהחדרים למעלה וחדר האוכל למטה הדעת נוטה שיש לחשוב את כל הבנין כדירת קוטג' וידליקו כולם בחדר האוכל שהוא לכוון רחוב הכניסה, ובפרט שכמדומה שדעת מרן זללה"ה היתה להדליק בחדר האוכל בכל גווני, ולא יצטרכו לאכול בחדרים. ממכתב.

**הדלקה נר חנוכה בפתח חצירות שלנו**

כב. מרן החזו"א ז"ל הי' אומר דאין להדליק כיום בפתח החצרות שלנו, דכהיום אין אנו משתמשין בשימוש חצר כדרך שהיו משתמשין בימי חז"ל, ועוד שכהיום גם אם מדליקין בפתח הבית או בחלון רואין ברה"ר, ולא כן בזמן הגמי' שהכותלי חצר היו מסתירין.

**הגעלה למחבת שנמצא דם בטיגון ביצה**

כג. אם טיגנו ביצה במחבת ונמצא בה דם, הורה מרן זללה"ה דאפשר להקל בהגעלה, וא"צ ליבון.

**להקל מפני כבוד הבריות בשימוש במים בשבת**

כד. כמדומה ששמעתי ממרן זללה"ה להקל בשימוש במים (שנשאבו בשבת ע"י חילול שבת) משום כבוד הבריות בבית של אחר. מכתב.

כשאינו לשון המקרא ממש, ובלבוש מבואר נמי דבאמצע שפיר דמי, אלא דבדברי חמודות כתב שאינו לכתחילה, ובשלי"ה במסכת שבת כתב שאין לומר תרגום באמצע. ברכות ח' ב'.

**הדלקת נרות שבת באוכל שלא בביתו**

יא. שמעתי שיש אומרים בשם מרן זללה"ה באחד שהלך עם ביתו לאכול בבית הוריו שאמר להם להדליק שם בברכה ובביתו שלן שם ידליק בלא ברכה. שבת סי' כ"ה סק"ג. וע"ש ביאור הענין ועוד מכתב ממרן זללה"ה וביאורו.

**הריגת עובר משום סכנת אימו**

יב. זכורני שבא מעשה לפני מרן זללה"ה אם מותר להרוג עובר משום סכנת אבר לאמו [עיי' ש"ך יו"ד סי' קנ"ז אם מותר לאו במקום סכנת אבר], וכמדומה שהורה לאיסור, [והלום ראיתי במהרי"ט ח"א סי' צ"ט עיי"ש]. שבת סו"ס כ"א.

**לעשר בשבת במקום שצריך להקל ולאכול**

יג. נראה דאם נסתבב שצריך להקל לאכול ירק טבול בשבת דיש לו לעשרו, דכו"ע מודו דאיסור לעשר ירק בשבת קיל מאיסור טבל של ירק, אלא דבפקוח נפש לא חייבוהו לדקדק בכך ועביד מאי דעביד, או דעביד האיסור שנפגש בו, אבל בשצריך להקל יש לו למתפס את הקל, ושמצתי אומרים כן בשם מרן זללה"ה דכשהוצרך הדבר להקל היה מורה לעשר בשבת. דמאי סי' ז' סק"ב.

**הקדמת זמן הנשואין**

יד. קידושין כ"ט ב' בן עשרים שנה ולא נשא אשה וכו' כל ימיו בהרהור עבירה וכו' עד כ' שנה יושב הקב"ה ומצפה לאדם מתי ישא אשה כיון שהגיע כ' ולא נשא אומר תיפח עצמותיו. הנה לא מצאנו בשום מ"ע עונש חמור כי האי על איחור בקיומה, וברמב"ם פט"ו מאישות חשבו כעובר ומבטל מ"ע. והדבר חמור שבעתיים בדורנו בק"ו ממה שאמרו ב"ב קס"ד דברהור עבירה אין אדם ניצול מהם בכל יום. ואם כי ביותר מבכל שנים שלפנינו, כאשר הי' מצב שכמעט ולא היתה אפשרות להמשיך באהלה של תורה לאחר שריחים בצוארו, נהגו להתאחר, אבל כהיום שהאברכים ממשיכים בביהמ"ד כקודם הנישואין, ויש מהם ביתר שאת ויתר עז ובטהרה, הרי אין שום היתר להתאחר ואמרו עירובין ס"ג ב' לא נענש יהושע שלא היו לו בנים אלא על שביטל ישראל לילה אחת מפ"ו. ויש להוסיף שזו היתה דעת מרן זללה"ה הקובעת הלכה, [עיי' קוב"א ב' אגרת קל"ה]. ובזכות שמירת ההלכה יזכו שהתלמידים יתעלו יותר בזמן קצר יותר. מכתב.

**זמן תספורת באבילות כיצד מניין**

טו. תספורת תוך י"ב חודש על אביו ואמו, מרן זללה"ה הסתפר בתוך י"ב חודש. ותספורת ראשונה תהי' לאחר ג' חודשים מתחילת האבילות ולא מהתספורת האחרונה, ולכבוד יו"ט אפשר להקל למנות ג' חודשים מהתספורת האחרונה. ובמשך השנה מותר להסתפר אחת לג' חודשים.

מפי השמועה.